

Opnieuw een wespennest aan een draad

B. J. J. R. WALRECHT.

Op 4 juni 1960 ontving ik van de heer L. Minderhoud te Halsteren een overjarig nestje van een wesp. Wegens de bewerking der vezels moest ik het aan de Saksische wesp (*Dolichovespula saxonica*) toeschrijven. Eveneens van de heer Minderhoud ontving ik indertijd een nestje van de Gewone wesp (*Paravespula vulgaris*) gebouwd onder ongeveer gelijke omstandigheden. Ik beschreef dit in D.L.N. jg. 57, nr. 9. Beide nestjes waren namelijk gehecht tegen een horizontale spandraad in een raampje, dat in een ongebruikte bijenkast was blijven hangen. Het lijkt ons nuttig ook het pas ontvangen nestje te signaleren, omdat uit de overeenkomstige omstandigheden en resultaten weer blijkt, dat de bouw-instincten van onze sociale wespen sterke overeenkomst vertonen, naast de punten van verschil, die er ongetwijfeld ook zijn.

De betrokken situaties waren niet geheel gelijk. De *P. vulgaris*-koningin nam genoeg met een enkele spandraad. Het raampje, waarbinnen *D. saxonica* bouwde was naast de horizontale spandraad voorzien van een lange zigzagsgewijze gespannen draad in verticale stand. Deze draad behoort de horizontale om beurte links en rechts te kruisen. Zoals men weet worden deze draden aangebracht met het doel het rekken en golven van kunststraatvellen tegen te gaan.

Zoals de schetsjes A en B in fig. 1 (het nest van de ene en van de andere zijde) te zien geven werden beide draden van een benedenwaarts gerichte V-vorm van de zigzaglijn in de bouw van de wesp betrokken.

Als overeenstemmende punten kunnen we aanwijzen:

1. Als bouwruimte werd een bijenkast gekozen.
2. Beide wespen vertoonden voorkeur van het hechten van het nest tegen een horizontale draad. Dit ten opzichte van de toch zeker ook aanwezige kastdeksels en (op lager niveau) van de houten latjes, waaruit de raampjes bestaan. Onwillekeurig brengen we deze zeer vreemde voorkeur in verband met wat wij schreven over „Takjesgedrag bij wespen” (D.L.N. jg. 61, p. 174-178) voornamelijk handelend over *Eumenes*, maar terloops ook over *P. vulgaris*. In de toekomst hopen wij een zeer groot nest van deze soort te beschrijven dat was begonnen aan... een *Wistaria*-stengel.
3. De bouw van het eerste omhulsel (rond

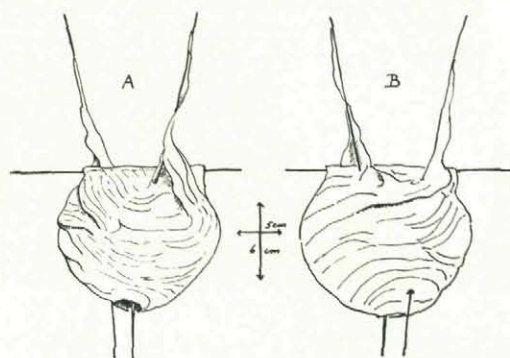

Fig. 1. Overjarig wespennestje (Halsteren, 4 juni 1960), opgehangen aan de horizontale spandraad in een bijenraampje. A. gezien van de linkerzijde; de geschulpte zijde voor, de gladde zijde achter (zie ook de stand van de nestopening). B. gezien van de rechterzijde.

de onder de draad aangebrachte *steel* ondervindt geen hinder van de (horizontale) draad.

4. Later aangebrachte omhulselstrippen, die de eerste kap moeten overdekken, worden door en langs de draad afgeleid tot rechtlijnige bouw (bouw van een „richel“).

5. Gezien vanaf het hechtpunt is daarmee „vleugelbouw” naar beide zijden opgetreden.

Daartegenover staan enige punten van verschil.

Bij het nestje van *P. vulgaris* bereikten de „vleugels” een grote lengte en verhinderden daardoor het sluiten van het tweede omhulsel. In dit nestje speelden de beide draden van de zigzag een overbruggende rol. Zij stuitten (als nieuw steunpunt) de nog jonge vleugelbouw. De wesp bleek in staat om deze draad heen te hechten en zo tot de afgeronde bouw terug te keren. Hoe? Dat ligt nog vast in de overigens vrij verward lopende constructielijnen van het laatst aangebrachte omhulsel. Combineert men de (ruw aangegeven) constructielijnen van de top van het nest, dan blijkt, dat de rechter draad in fig. 1 A het eerst als centrum van deze draaibeweging heeft gediend en dat vandaar uit de andere draad in de bouw is betrokken. Verder wijst het vrij passeren van dezelfde draad door de nestopening er op, dat deze draad als „toeloop” is gebruikt naar de binnenzijde van het nest (opnieuw „takjesgedrag”).

Bij de bouw van *D. saxonica* wordt telkens een heel omhulsel om het vorige gebouwd. Schulpen als bij *P. vulgaris* treffen we slechts aan bij het optreden van bouwbelemmeringen. Wij bemerken dergelijke schulpen aan de linkerkant in fig. 1 A en

minder duidelijk rechts in fig. 1 B. Tevens merken we op, dat de nestingang schuin naar de geschulpte zijde is gekeerd. Dit is geheel in overeenstemming met onze conclusies inzake de constructielijnen. Het omhulsel vertoont achterom de nestopening een vlotter verloop dan aan de zijde waar de wespen aanvliegen of toelopen (zie D.L.N. jg. 54, p. 235-239).

Als nieuw verschijnsel (oud tegelijkertijd) vinden we dan dat de bovenste „schulp” (zie vooral fig. 1 B rechts) is doorgebouwd langs de rechter opwaartse draad. Hier treedt dus opnieuw „vleugelbouw” op, nu naar boven gericht. Vermoedelijk hebben we hier te maken met het feit, dat de draden op dit punt van de bouw hun steunfunctie ten opzichte van het toevoegen van een nieuw omhulsel gaan verliezen. De „afronding” wordt nu afgeleid langs het steunpunt tot een rechtlijnige beweging, waardoor weer „richel”-bouw en tevens „vleugelbouw” ontstaat. Met dit verschil bij voorheen dat de vleugel nu naar boven wijst. De allerlaatste schulp (als „schulp” nog nauwelijks herkenbaar, maar even zichtbaar in fig. 1 B links) kan evenmin meer tot een afgeronde bouw uitgroeien en ook dit omhulseldeel wordt... van het nest weggeleid langs de draad. Het schijnt (en het verdient aanbeveling hieraan de nodige aandacht te schenken), dat we hiermee een zesde punt van overeenstemming aan de bovengenoemde vijf kunnen toevoegen, nl.:

6. In dit stadium werd de bouw onderbroken en het nest verlaten! Vermoedelijk ook (tegelijkertijd) wegens de toestand binnen in het nest. Wij meenden dit nestje echter onbeschadigd te moeten afstaan aan het Rijksmuseum van Nat. Hist. te Leiden.

